

ג. אין קיצורי דרך לשום מקום שכדאי להגיע אליו

ילד שנמצא בגן רק מחכה להיות מהגדולים בגן ולהגיע לכיתה א'. הרי מי אוהב להיות מהקטנים??? כשהוא מגיע לכיתה א' יכול לצאת לו כל האוויר כי אחרי היום הראשון בכיתה א' עם החולצות הלבנות, הדמעות והמדבקות, הוא פתאום מבין שכיתה א' זה הקטנים – והוא שוב הכי קטן.

לאורך כל היסודי הוא יחכה להצגת הסיום של כיתה ו' כדי לעלות סוף סוף לחטיבה.

בחטיבה הוא שוב יקלוט שחברתו שכיתה ז' זה הקטנים, ושוב הוא יחכה בקוצר רוח לעלות לתיכון.

בתיכון מחכים לסיים בגרויות, ולהתחיל צבא, אבל אז שוב, טירונות ומסלול מייגע, וכך בחיים תמיד אותו סיפור, ברגע שהחלום מתממש - הוא מיד מתפוגג.

יש תעתוע בחיים והוא **חטא הארץ** - רק כשמחזיקים את ה"פרי" הסופי זה טעים וגם אז לרגע קט. הדרך שאנו עושים עד לפרי היא לרוב קשה, מעיקה, ארוכה ומקוללת.

אולי ההבנה שתפיסת התכלית כ'פרי' והדרך כ'קללה' היא שגויה (חטא - מלשון להחטיא את המטרה) יכולה להציל אותנו מ"ארוכה האדמה".

התיקון לחטא האדמה היא היכולת להנות מהדרך שאנו הולכים ומהאנשים שהולכים איתנו, ולהבין שהעבודה הקשה והמאמץ אינם קללה, אלא חלק מהברכה שאנו רואים בפירות המאמץ, התיקון הוא להזכיר לעצמנו שהדרך חשובה וערבה כמו התוצאה שבקו הסיום.

מי לא מתבאס לחזור הביתה ולשטוף כלים, להתעסק בחשבונות או לסדר אחרי הילדים את הסלון – לעזאזל - ארוכה האדמה, הכלים, החשבונות והסלון.

ומצד שני, אני מודעת לזכות שיש לי בית ויש לי ילדים, ולכוח האחריות שאני מפעילה בחיי היום-יום שלי כשאני מארגנת את החשבונות, שוטפת כלים, מסדרת את הבית שלי אחרי הילדים שלי. זכות. ושמחה. אהובה האדמה. אהובה הדרך.

ב. חטא הארץ לפי הרב קוק

'מתחילת הבריאה ראוי היה טעם העץ להיות גם הוא כטעם פריו.

כל האמצעים (שלבים או דרכים) המחזיקים (כמו עץ) איזו מגמה רוחנית גבוהה כללית (פרי), ראויים היו להיות מוחשים .. באותו הגובה והנועם (טעימים) שעצם המגמה מורגשת בו כשאנו מציירים אותה (הפרי טעים).

אבל טבע הארץ, התנוודדות החיים, ולאות הרוחניות כשהיא נסגרת במסגר הגופניות, **גרם שרק טעמו של הפרי**, של המגמה האחרונה, האידיאל הראשי, **מורגש הוא בנעמו והדרו**.

אבל ה"עצים" הנושאים עליהם את ה"פרי", עם כל נחיצותם לגידול הפרי, נתעבו ונתגשמו ואבדו את טעמם. **זהו חטא הארץ שבעבורו נתקללה כשנתקלל גם האדם על חטאו**.

וכל פגם סופו לתיקון. על כן מובטחים אנו בברור, שיבואו ימים שתשוב הבריאה לקדמותה, **וטעם העץ יהיה כטעם הפרי**,

כי תשוב הארץ מחטאה, וארחות החיים המעשיים, לא יהיו גורמים לחוץ (להפריד) בעד הנועם (הטעם) של העולם האידיאלי, הנתמך בדרכו על ידי אמצעים הגונים (עץ) המחזיקים אותו ומוציאים אותו מן הכח אל הפועל.

ולא ישא עוד האדם חרפת העצלות, בדרך החיים האמיתיים!'

א. הארץ עברה על צווי הקב"ה

1

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא יֵעָשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע, יַעַץ פְּרִי עֵשֶׂה פְרִי לְמִינוֹ, אֲשֶׁר זָרְעוּ-בוֹ עַל-הָאָרֶץ; וַיְהִי-כֵן.

וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ: דְּשָׂא יֵעָשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע, לְמִינֵהוּ, וַיַּעַץ עֵשֶׂה-פְרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ-בוֹ, לְמִינֵהוּ;

(ספר בראשית פרק א')

2

"ותוצא הארץ דשא - עברה על הצווי, שאמר לה הקב"ה: עץ פרי עושה פרי, מה הפרי נאכל אף העץ נאכל. והיא לא עשתה כן, אלא: ותוצא הארץ דשא עץ עושה פרי. הפרי נאכל ואין העץ נאכל לפיכך נתקללה: ארוכה האדמה בעבורך"

(מדרש ילקוט שמעוני)

ט"ו בשבט כמשל לחטא הארץ

רקע:

מי חטא את החטא הראשון על פי היהדות? האדם, הנחש, אולי חווה? המדרש, ואחריו הרב קוק, מציעים שאולי היתה זו דווקא הארץ. אלוהים ציווה עליה לעשות משהו והיא עשתה משהו אחר.

מה היה חטא הארץ? איך מתקנים אותו?

בשיעור זה ננסה לענות על שאלות אלו ולהעניק לט"ו בשבט מימד נוסף של הבנה ומשמעות

שאלות לעיון והעמקה:

א. עץ שהוא עצמו פרי

- מה אלוהים ביקש מהאדמה לגבי הוצאת העץ, ומה האדמה הוציאה?
- מדוע על-פי המדרש האדמה ארוכה ובעבור מי היא ארוכה?

ב. חטא הארץ

- כיצד מסביר הרב קוק את הסיבה לכך שרק טעמו של הפרי מורגש בנעמו והדרו בעוד איבד מטעמו?
- לפי הבנתכם, מהו התיקון של חטא האדמה? ומה אחריותנו בתיקון זה?

ג. אין קיצורי דרך לשום מקום שכדאי להגיע אליו

* נסו לחשוב לרגע על חייכם. מהם הפירות המיוחלים? מהם הענפים והגזע עליהם מונחים הפירות? ומהי ההתייחסות שלכם ל'עץ' שנושא את פירות עמלכם?

בשיעור הנוכחי לכבוד ט"ו בשבט, חג האילנות,

נתבונן בפעם הראשונה בה מופיע האילן בסיפור בריאת העולם, ומהכתוב בה נכיר מושג שאינו כל ידוע: "חטא הארץ".

על פי מסורת התורה והמדרש, מי שחטא ראשון אינו באדם, אלא הארץ. כאשר אדם קיבל את עונשו, קיבלה "על הדרך" הארץ את עונשה.

משמעות של ארץ שחוטאת אינה כפשוטה, הארץ היא ארץ, ולפחות באופן פשוט אין לה בחירה.

יש כאן עניין משמעותי שדרכו אנו יכולים להבין טוב יותר את העולם, ואת אחד האתגרים הגדולים של האדם בעולם, להצליח לטעום את שלבי ה"דרך" בחייו, שהם עיקר החיים

א. עץ שהוא עצמו פרי

במקור הראשון אנו מעיינים בפסוקים שמתארים את חטא הארץ.

ה' מבקש מהארץ להצמיח עץ פרי עושה פרי.

המדרש בהמשך הקטע מסביר שעץ פרי הוא עץ שהוא עצמו פרי, שאפשר לאכול אותו.

לכאורה הציפיה מהארץ היתה להוציא עץ שאפשר לחתוך אותו ושפשוט לאוכלו.

שוב, מדובר בתיאור משמעותי שבהמשך נראה מה הוא מסמל.

הארץ לא הצליחה לעמוד במשימה. היא הוציאה את מה שאנחנו מכירים היום, עץ לא אכיל, שמצמיח פרי אכיל.

ב. חטא הארץ

מעטים חכמי ישראל שעסקו בנושא עמוק בזה.

אחד מהם היה הרב קוק שבספרו אורות התשובה "פתח" את העניין.

הרב קוק הסביר שחטא הארץ הוא טבע החיים, שבו בני אדם משקיעים על מנת להגיע לפרי כלשהו (שיכול להיות פרי אמיתי, תעודה, הישג, משאב, מצב אישי או נפשי), אך הדרך אינה טעימה.

טבע הדרך שהיא קשה, יש בה עצלות, חוסר חיבור וחוסר רצון. רק הפרי הוא טעים, הוא משמח.

תיקון חטא הארץ יהיה כאשר יהיה טעם העץ כטעם הפרי

ג. אין קיצורי דרך לשום מקום שכדאי להגיע אליו

כאן הקטע ממחיש את חטא הארץ בהתנהלות חיי ילד שהופך למבוגר, סביב המנגנון המתעתע של הגעה לפרי, ומיד קפיצה אל הפרי הבא, תוך כדי כניסה לדרך חדשה וארוכה, ובעיקר לא טעימה.

ניתן לקרוא למודל חיים כזה קללה,